

MIT MONDUNK, HA VERSET MONDUNK

Gondolatok egy könyv olvasása közben

Nehéz terhet vállalt magára Kiss László és Tóth Zsuzsanna, amikor elhatározták, hogy a Versmondók Könyvtára 2. kötetében *kortársaink* verseiből gyűjtenek össze egy jó adagot mai és eljövendő versmondók számára. Nehéz a teher, mert nagy a felelősség, mely egy ilyen válogatás megszületését végigkíséri.

Tetszetős lenne úgy kezdeni a könyv bemutatását, hogy egy ilyen válogatás eleve nem lehet sikeres, hiszen valamennyi-
ünknek megvan a „saját” kortársai, így azután okkal-joggal hiányolhatunk neveket, verseket e mostani gyűjteményből. Miként a másik véglet is könnyen elfogadható, hiszen a Kortársaink címmel most napvilágot látott könyv olyan régi hiányt pótol, hogy minden esetlegessége dacára korszakos jelentőségű megjelenése, legalább is a versmondók nagy családjában.

Ki ne érzett volna még lelki ellazulást (csipetnyi restséget!) egy-egy közhellyé kopott verscím felhangzásakor versenyeken, bemutatásokon, versmondó körben. Ki nem vágyott még szakszerű „ablaknyitásra”, a kortársi verstermés *friss levegőjének* betódulására számos együttlétünkön.

Tóth Zsuzsanna vállalkozott arra, amiről oly sokszor és sokat beszélünk, amire oly sokan vártak a versek előadásának *különös művészetével* jegyesek közül. „Sajnos a kortársak ... nincsenek eléggé divatban. Természetesen akad olyan költő, aki megérdemelten népszerű, de jó lenne, ha mások is pódiumra jutnának. Még akkor is, ha olykor sokkal nehezebb megfejteni egy-egy formabontó alkotást, vagy mert nincs kapaszkodónk, biztos ítéletünk ma-

gáról a költőről. Arra szeretnék mindenkit buzdítani, csak adják át magukat a versnek magának, csak hagyják, hogy elkezdjen élni. Ez az egy dolog motivált tehát: jól mondható verseket válogatni.” – írja a kötetet indító gondolatsorában a szerkesztő.

E kitűnő ajánló sorokat elolvasva gyakorlatilag minden kétélyünk megszűnhet, mely esetleg a válogatással szemben korábban megfogalmazódott. Így lesz érthető az a mára teljességgel szokatlan csoportosítás, melyben mondjuk Baranyi Ferenc, Nagy Gáspár, Széki Pataki László, Schein Gábor, Parti Nagy Lajos, Peer Krisztián, Karafiáth Orsolya egy könyvben várja új és eljövendő versfeltámadását most és mindörökké egyaránt. Miként az sem igényel akár utószóba közölhető magyarázatot, miként közeledjenek a kortárs versekhez az őket választók.

Soha ilyen nyilvánvaló nem volt számomra, mint ezt a könyvet végigolvasva – vagy akár versenként megküzdve a befogadás élményéért –, ha verset mondok, választok, olvasok, valójában azzal a *korral*, azzal az *emberség-lenyomattal* szembesülök, melyben a költői szándékkal fogant szöveg világra jött. Kortársaink e kötetben most nekünk szólnak, mai *élethelyzeteket* fogalmaznak meg – a szerkesztői válogatásban bízva –, idővel talán klasszikus érvényességgel, a jövőben is érthetően üzenve: RÖLUNK.

Köszönet mindazoknak, akik hitükkel és anyagiakkal egyaránt hozzájárultak e könyv létrejöttéhez.

N-th-J

A Kortársunk c. kötet megrendelhető, megvásárolható a Magyar Versmondók Egyesülete rendezvényein.

BEKE GYÖRGY

CSÁNGÓ ENCIKLOPÉDIA

A méla *Tempefői*, vagy az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon. Bizonyára igaza volt ebben Csokonai Vitéz Mihálynak, csakhogy ő még nem ismerhette a magyar néprajzi és nyelvjárási gyűjtők sorsát Moldvában. Már a legelső is közülük, Petrás Ince János klézsei plébános gyilkosság áldozata lett, a saját otthonában. Írták akkor az 1886. esztendő. A román csendőrség soha nem tudta kinyomozni, hogy kik gyilkolták meg és miért. Anyagi javakért aligha, szegény pap volt, még hozzá ferences barát, akinek egyetlen kincse a magyarországi tudós barátai biztatására összegyűjtött csángó balladák, énekek. Ezekért kellett meghalnia. Kit zavarhatott olyan nagyon a moldvai csángómagyarok folklórjának a feltárása? Hiszen a korabeli Romániában akkora liberális szabadszajúság volt, hogy a királyt hazugnak és tolvajnak lehetett nevezni. A magyar folklór gyűjtése a királygaláznál is súlyosabb bűn volt? Petrás Ince János tudta ezt a legjobban, ezért kikötötte, hogy a Magyar Tudományos Akadémiának küldött csángó folklórgyűjtéseit csak *Rokonföldi* álnéven jelentethetik meg. „Kérelem, ... hogy nevem elhallgattassék” – írta Toldy Ferencnek, az Akadémia titkáranak.

Az egyik legnagyobb csángókutató, a finn Wichmann György szabolcsi kutatóit az első világháború szakította

félbe... Trianont követően a csángó ügy elkötelezettjei úgy képzelték, hogy mivel Erdély és Órománia ezentúl egy ország, szabad út nyílik a csángókutató erdélyi magyarok számára Moldvába. De éppen a fordítottja következett. Sokkal több akadályt állítottak fel a Kárpátok hágóin, mint amennyi addig, országhatárként létezett. Elárulták ezzel a hatóságok, hogy a moldvai csángómagyarokat minden áron és végképp el akarják szakítani, szigetelni az erdélyi magyarságtól, egyáltalán a magyar nemzettől. Immár székely furfang, leleményesség kellett ahhoz, hogy egy magyar kutató eljuthasson a csángó telepelyekre. Domokos Pál Péternek, a „csángók vándorapostolának” legendája támadt: álruhában miként sikerült végigjárnia a Szeret és az Aranyosbeszterce tájait.

Jött egy olyan idő, 1945 után, mikor mintha megnyílt volna a szigor a csángók körül. Iskolák alakultak, gyors egymásutánban, Bákóban egy magyar tagozat a tanítóképzőben, és a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem tanárai és diákjai csapatostól keresték fel a moldvai csángó falvakat, jegyezték, gyűjtöttek, okosan kihasználták az alig néhány évig tartó látszatengedményt. Mert hamarosan kiderült, hogy ez a „nagylelkűség” a Croza-ámítás része volt csupán, Románia jobb színben akart feltűnni a béketárgyalásokon. Az ötvenes évek második